**Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича**
**Географічний факультет**
**Кафедра фізичної географії геоморфології та палеогеографії**

**"ЗАТВЕРДЖУЮ"**
Декан географічного факультету
_____ **Мирослав ЗАЯЧУК**
"31" серпня 2026 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА**
**навчальної дисципліни**

# Національна економіка та світове господарство в шкільному курсі географії

**вибіркова**

**Освітньо-професійна програма** "Географія"

**Спеціальність** 014.07 "Середня освіта (Географія)"

**Галузь знань** 01 "Освіта/Педагогіка"

**Рівень вищої освіти** перший бакалаврський

географічний факультет

**Мова навчання** українська

**Чернівці, 2026 рік**

Робоча програма навчальної дисципліни **"Національна економіка та світове господарство в шкільному курсі географії"** складена відповідно до освітньо-професійної програми «Географія» за спеціальністю 014.07 Середня освіта (Географія) затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 6 від 31 травня 2021 року)

Розробник: ***Цепенда Микола Михайлович***, асистент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту, кандидат географічних наук, доцент

Викладач: ***Цепенда Микола Михайлович***, асистент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту, кандидат географічних наук, доцент

**Затверджено** на засіданні кафедри ***економічної географії та екологічного менеджменту*** *Протокол №1 від 28 серпня 2026 року*

**Завідувач кафедри** _____ **Валерій РУДЕНКО**

**Схвалено** навчально-методичною радою географічного факультету

*Протокол №1 від 31 серпня 2026 року*

Голова методичної ради
географічного факультету _____ **Наталя АНДРУСЯК**

**Мета навчальної дисципліни** – сформувати у майбутніх учителів географії систему економіко-географічних і методичних знань, умінь та практичних навичок, необхідних для сучасного викладання національної економіки й світового господарства в шкільному курсі географії; навчити перетворювати поняття, закономірності, статистичні й картографічні дані на доступний, діяльнісно та компетентнісно орієнтований навчальний зміст.

**Результати навчання.** У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен: знати зміст Розділу І «Національна економіка та світове господарство» програми 9 класу, його практичні роботи й очікувані результати навчання; пояснювати програмну наступність економіко-географічних понять у 10 та 11 класах; оперувати поняттями «національна економіка», «ВВП», «ІЛР», «сектор економіки», «чинник розміщення», «спеціалізація території», «міжнародний поділ праці», «світове господарство», «світовий ринок», «глобалізація», «ТНК», «глобальний ланцюг доданої вартості»; аналізувати й педагогічно адаптувати статистичні та картографічні матеріали; проєктувати уроки, практичні роботи, кейси, дослідження й оцінювальні матеріали; створювати наочні та картографічні продукти для шкільної географічної освіти; аргументувати методичні рішення й проводити мікровикладання.

***Загальні компетентності:***

ЗК 05. Здатність до генерування нових ідей (креативності), виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості.

ЗК 06. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології, програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище.

***Фахові компетентності:***

ФК 04. Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивної освіти за фахом.

ФК 05. Здатність застосовувати комунікативні знання, уміння та навички а також індивідуально-психологічні якості особистості задля успішного здійснення педагогічної комунікативної діяльності.

ФК 06. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу.

ФК 11. Здатність встановлювати закономірності розміщення, руху, структури, територіальної організації населення та господарства, просторових процесів та форм організації життя людей на глобальному, регіональному на національному рівнях.

***Програмні результати навчання:***

ПРН 10. Застосовувати в професійній діяльності сучасні дидактичні й методичні засади викладання навчальних дисциплін та обирати технології та методики в освітньому процесі.

ПРН 11. Здатність демонструвати знання основ професійноорієнтованих дисциплін у професійній діяльності.

ПРН 13. Здатність самостійно створювати наочні матеріали з використанням ПК, картографічні матеріали з метою оцінки, моделювання та прогнозування у шкільній географічній освіті.

# Опис навчальної дисципліни

## Загальна інформація

| Форма навчання | Рік підготовки | Семестр | Кількість | | Кількість годин | | | | | | Вид підсумкового контролю |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | кредитів | годин | лекції | практичні | семінарські | лабораторні | самостійна робота | індивідуальні завдання | |
| **Денна** | 4 | 7-й | 3 | 90 | 22 | 22 | | | 46 | | залік |
| **Заочна** | 4 | 7-й | 3 | 90 | 6 | 6 | | | 78 | | залік |

## Структура змісту навчальної дисципліни

| Назви змістових модулів і тем навчальних занять | Кількість годин | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | денна форма | | | | | | заочна форма | | | | | |
| | усього | у тому числі | | | | | усього | у тому числі | | | | |
| | | л | п | лаб | інд | с.р. | | л | п | лаб | інд | с.р. |
| **Змістовий модуль 1. Національна економіка в шкільному курсі географії** | | | | | | | | | | | | |
| **Тема 1.** Програмно-методичні засади вивчення національної та світової економіки у шкільній географії | 8 | 2 | 2 | | | 4 | 8 | 1 | | | | 7 |
| **Тема 2.** Національна економіка: зміст поняття, економічний розвиток, ВВП та ІЛР | 8 | 2 | 2 | | | 4 | 8 | 1 | 1 | | | 6 |
| **Тема 3.** Секторальна модель економіки. Форми суспільної та просторової організації виробництва | 8 | 2 | 2 | | | 4 | 8 | | 1 | | | 7 |
| **Тема 4.** Чинники розміщення виробництва та методика формування причинно-наслідкових зв'язків | 8 | 2 | 2 | | | 4 | 8 | | | | | 8 |
| **Тема 5.** Методика виконання практичних робіт з теми «Національна економіка» | 8 | 2 | 2 | | | 4 | 8 | 1 | 1 | | | 6 |
| **Разом за змістовим модулем 1** | **40** | **10** | **10** | | | **20** | **40** | **3** | **3** | | | **34** |
| **Змістовий модуль 2. Світове господарство, глобальна економіка та методика навчання** | | | | | | | | | | | | |
| **Тема 6.** Світове господарство: світовий ринок, спеціалізація території та міжнародний поділ праці | 8 | 2 | 2 | | | 4 | 8 | 1 | | | | 7 |
| **Тема 7.** Типізація країн, просторова структура світового господарства, глобалізація та інтеграція | 8 | 2 | 2 | | | 4 | 8 | | 1 | | | 7 |
| **Тема 8.** ТНК, міжнародні економічні організації та глобальні ланцюги доданої вартості | 8 | 2 | 2 | | | 4 | 8 | | 1 | | | 7 |
| **Тема 9.** Економіко-географічний зміст первинного, вторинного і | 8 | 2 | 2 | | | 4 | 8 | 1 | | | | 7 |

| | | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| третинного секторів у курсі 9 класу | | | | | | | | | | | | |
| **Тема 10.** Наступність економіко-географічного змісту в курсах 10–11 класів | 8 | 2 | 2 | | | 4 | 8 | 1 | | | | 7 |
| **Тема 11.** Проєктування уроку, навчального дослідження та оцінювання результатів з економічної географії | 10 | 2 | 2 | | | 6 | 10 | 1 | 1 | | | 8 |
| **Разом за змістовим модулем 2** | **50** | **12** | **12** | | | **26** | **50** | **3** | **3** | | | **44** |
| **Усього годин** | **90** | **22** | **22** | | | **46** | **90** | **6** | **6** | | | **78** |

## Тематика лекційних занять з переліком питань

| № з/п | Назва теми з основними питаннями |
|---|---|
| | **Змістовий модуль 1. Національна економіка в шкільному курсі географії** |
| 1 | **Тема 1.** Програмно-методичні засади вивчення національної та світової економіки у шкільній географії<br>Місце економічної географії у курсі 9 класу «Україна і світове господарство». Структура Розділу І «Національна економіка та світове господарство» у навчальній програмі МОН 2022 р. Знаннєвий, діяльнісний і ціннісний компоненти очікуваних результатів. Наскрізні змістові лінії: громадянська відповідальність, підприємливість і фінансова грамотність, екологічна безпека та сталий розвиток. Наступність зі змістом 10 класу «Географія: регіони та країни» та 11 класу «Географічний простір Землі». |
| 2 | **Тема 2.** Національна економіка та показники її розвитку<br>Національна економіка (національне господарство). Економічний розвиток і його показники. ВВП, структура ВВП, ВВП на одну особу: можливості та обмеження використання у шкільному курсі. Індекс людського розвитку: складові, інтерпретація, методичні ризики спрощених рейтингів. Абсолютні й відносні показники. Формування в учнів уміння читати таблиці, графіки, картограми і рейтинги. Добір актуальних даних із першоджерел. |
| 3 | **Тема 3.** Секторальна модель економіки. Форми суспільної та просторової організації виробництва<br>Первинний, вторинний, третинний сектори; зв'язок секторальної структури з рівнем і моделлю розвитку країни. Поняття виду економічної діяльності. Форми суспільної організації виробництва: концентрація, дисперсія, спеціалізація, кооперування, комбінування, агломерування. Форми просторової організації національної економіки. Методика формування понять через приклади, класифікаційні вправи, схеми та локальні кейси. |
| 4 | **Тема 4.** Чинники розміщення виробництва та методика формування причинно-наслідкових зв'язків<br>Природні умови, сировинний, паливно-енергетичний, водний, працересурсний, споживчий, транспортний, науковий, екологічний і військово-стратегічний чинники. Зміна ваги чинників у постіндустріальній економіці. Безпековий та логістичний контекст України. Методика побудови ланцюгів причинності, проблемних запитань і картосхем. Відмова від механічного «вивчення списку чинників» на користь пояснення просторових рішень. |
| 5 | **Тема 5.** Методика виконання практичних робіт з теми «Національна економіка»<br>Практична робота «Аналіз секторальної моделі економіки» у програмі 9 класу: мета, алгоритм, джерела даних, очікуваний результат. Розроблення інструктивної картки, диференціація завдань, критерії та рубрики. Формувальне оцінювання. Робота з |

| | |
|---|---|
| | нестабільними статистичними даними: дата, джерело, одиниці виміру, методологічні примітки, порівнюваність. |
| **Змістовий модуль 2. Світове господарство, глобальна економіка та методика навчання** | |
| 6 | **Тема 6.** Світове господарство: світовий ринок, спеціалізація території та міжнародний поділ праці<br>Світове господарство (світова економіка), світовий ринок, спеціалізація території, міжнародний поділ праці. Передумови міжнародної спеціалізації. Міжнародне кооперування. Зовнішня торгівля як навчальне джерело для встановлення спеціалізації. Методика роботи з картами потоків, структурою експорту/імпорту та порівняльними характеристиками. |
| 7 | **Тема 7.** Типізація країн, просторова структура світового господарства, глобалізація та інтеграція<br>Типи економічних систем. Типізація країн за рівнем соціально-економічного розвитку; динамічність типологій і необхідність указувати критерій та джерело. Багаторівневість світового господарства. Концепція «центр – периферія» як спрощена модель просторової структури. Інтернаціоналізація, інформатизація, глобалізація, регіональна економічна інтеграція. G7 та G20: зміст, картографічна робота, уникнення фактологічного перевантаження. |
| 8 | **Тема 8.** ТНК, міжнародні економічні організації та глобальні ланцюги доданої вартості<br>Транснаціональні корпорації та їхній вплив на міжнародну економіку. Міжнародні економічні організації: функції та приклади. Ланцюги створення доданої вартості як місток між 9 і 11 класами. Зміст теми «Глобальна економіка» 11 класу: світовий ринок технологій, міжнародна спеціалізація і кооперування, ТНК, глобальні ланцюги доданої вартості, транспортно-логістичні системи, світові ринки. Методика картографування ланцюга вартості. |
| 9 | **Тема 9.** Економіко-географічний зміст первинного, вторинного і третинного секторів у курсі 9 класу<br>Розділи II–IV програми 9 класу як конкретизація понять секторальної моделі, чинників розміщення, спеціалізації та світового ринку. Методика вивчення сільського господарства і добувних виробництв, промислових виробництв, транспорту, торгівлі, туризму, фінансових послуг, науки, освіти й ІТ. Побудова міжсекторальних зв'язків. Вивчення України в системі світогосподарських зв'язків. |
| 10 | **Тема 10.** Наступність економіко-географічного змісту в курсах 10–11 класів<br>10 клас: модель економічного розвитку країни, місце в міжнародному поділі праці, міжнародна спеціалізація, просторова організація господарства, зовнішні економічні зв'язки. 11 клас: світосистема і глобальна економіка, міжнародна кооперація, ТНК, глобальні ланцюги доданої вартості, світові ринки й інфраструктурний каркас глобальної економіки. Методика вертикальної наступності: повторення без дублювання, ускладнення операцій мислення, перехід від опису до моделювання і прогнозування. |
| 11 | **Тема 11.** Проєктування уроку, навчального дослідження та оцінювання результатів з економічної географії<br>Конструювання результату уроку через дієслова діяльності. Вибір навчального матеріалу, карт і даних. Проблемне, дослідницьке, кейсове та проєктне навчання. Географічна задача і міні-дослідження. Робота з контурною картою. Формувальне і підсумкове оцінювання, рубрики, само- та взаємооцінювання. Мікровикладання. Академічна доброчесність і коректне використання генеративного ШІ як допоміжного інструмента. |

## Тематика практичних занять із завданнями

| № з/п | Назва теми (завдання) |
|---|---|
| **Змістовий модуль 1. Національна економіка в шкільному курсі географії** | |
| 1 | Аналіз навчальних програм 9–11 класів<br>Зіставити зміст, очікувані результати та види діяльності у програмах МОН 2022 р. Скласти карту наступності «9 → 10 → 11 клас». |
| 2 | Методика навчання учнів аналізу показників економічного розвитку<br>За офіційними даними порівняти Україну та 2–3 країни; створити дві коректні візуалізації й сформулювати запитання для учнів. |
| 3 | Секторальна модель економіки<br>Виконати шкільну практичну роботу «Аналіз секторальної моделі економіки» та розробити її методичний супровід. |
| 4 | Чинники розміщення виробництва<br>На прикладі обраного виробництва побудувати причинно-наслідкову схему «чинник → рішення про розміщення → наслідок». |
| 5 | Суспільна й просторова організація господарства<br>Розробити систему завдань на розрізнення концентрації, спеціалізації, кооперування, комбінування та форм просторової організації. |
| **Змістовий модуль 2. Світове господарство, глобальна економіка та методика навчання** | |
| 6 | Світове господарство і міжнародний поділ праці<br>Визначити міжнародну спеціалізацію 4–5 країн за структурою експорту/виробництва та пояснити її чинники. |
| 7 | G20 і типізація країн<br>Методично опрацювати практичну роботу 9 класу з позначення країн G20 та визначення їх місця у типізації країн. |
| 8 | ТНК і глобальні ланцюги доданої вартості<br>Простежити ланцюг створення вартості обраного товару; визначити роль ТНК і просторовий розподіл етапів виробництва. |
| 9 | Сектори господарства в 9 класі<br>Розробити кейс, що поєднує один вид діяльності первинного, вторинного й третинного секторів та показує їх взаємозалежність. |
| 10 | Зв’язок із курсами 10–11 класів<br>На прикладі країни показати перехід від понять 9 класу до моделі розвитку, міжнародної спеціалізації, зовнішніх зв’язків (10 кл.) та глобальної економіки (11 кл.) |
| 11 | Мікровикладання<br>Провести 15–20-хвилинний фрагмент уроку з використанням карти/статистики, активного методу та інструмента оцінювання. |

## Завдання для самостійної роботи студентів

| № з/п | Назва теми | Завдання для самостійної роботи | Кількість годин | |
|---|---|---|---|---|
| | | | д.ф. | з.ф. |
| 1 | Програмно-методичні засади вивчення національної та світової економіки у шкільній географії | Опрацювання програм МОН 2022 р.; виписати очікувані результати й ключові поняття економіко-географічного блоку. | 4 | 7 |
| 2 | Національна економіка: зміст поняття, економічний розвиток, ВВП та ІЛР | Добір актуальних офіційних даних про ВВП, ВВП на особу та ІЛР; методичний коментар щодо коректності порівнянь. | 4 | 6 |
| 3 | Секторальна модель економіки. Форми суспільної та просторової організації виробництва | Побудова схеми секторальної моделі економіки та прикладів видів економічної діяльності України. | 4 | 7 |
| 4 | Чинники розміщення виробництва та методика формування причинно-наслідкових зв’язків | Підбір прикладів зміни чинників розміщення виробництва під впливом технологій, логістики та безпекових факторів. | 4 | 8 |
| 5 | Методика виконання практичних робіт з теми «Національна економіка» | Аналіз двох підручникових практичних робіт/завдань; підготовка критеріїв оцінювання. | 4 | 6 |
| 6 | Світове господарство: світовий ринок, спеціалізація території та міжнародний поділ праці | Підбір прикладів міжнародної спеціалізації та кооперування; робота з картою світової торгівлі. | 4 | 7 |
| 7 | Типізація країн, просторова структура світового господарства, глобалізація та інтеграція | Порівняння двох підходів до типізації країн; складання картки для формування критичного мислення. | 4 | 7 |
| 8 | ТНК, міжнародні економічні організації та глобальні ланцюги доданої вартості | Підбір кейсу ТНК і глобального ланцюга доданої вартості; перевірка джерел. | 4 | 7 |
| 9 | Економіко-географічний зміст первинного, вторинного і третинного секторів у курсі 9 класу | Підготовка міжсекторального кейсу для 9 класу з опорою на Україну або свій регіон. | 4 | 7 |
| 10 | Наступність економіко-географічного змісту в курсах 10–11 класів | Аналіз змісту програм 10–11 класів: міжнародна спеціалізація, зовнішні економічні зв’язки, глобальна економіка. | 4 | 7 |
| 11 | Проєктування уроку, навчального дослідження та оцінювання результатів з економічної географії | Підготовка до мікровикладання, завершення методичного портфоліо та рефлексивного самоаналізу. | 6 | 8 |
| | **ВСЬОГО** | | **46** | **78** |

## Методи навчання

1. Лекція
2. Бесіда та дискусія.
3. Практична робота.
4. Візуально-ілюстративні методи (картографічний метод, метод схем і діаграм, аналіз статистичних даних).
5. Дослідницькі та проєктні завдання.
6. Мікровикладання, взаємооцінювання та рефлексивний аналіз.
7. Самостійна робота з підручниками та науковими джерелами.

## Система контролю та оцінювання

### Методи контролю

1. Контроль засвоєння лекційного і самостійного опрацювання теоретичного матеріалу здійснюється на основі модульного (письмового) фронтального опитування, в тому числі – тестування.
2. Контроль засвоєння знань та набуття вмінь і навичок при виконанні практичних робіт здійснюється шляхом їх поточної перевірки.
3. Виконання самостійної роботи студентів оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

Підсумкова оцінка (оцінка за залік) з навчальної дисципліни виставляється на основі суми рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності. Максимальна кількість балів (рейтингова оцінка) становить 100 балів і є сумою оцінок, які може отримати студент за два змістовні модулі (модульне тестування та оцінювання виконаних практичних робіт). Підсумкова оцінка виставляється за сумою всіх отриманих балів згідно зазначеної шкали оцінювання.

### Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється під час виконання практичних робіт і має на меті перевірку знань здобувачів вищої освіти з окремих тем. Оцінки виставляються у балах, що зазначаються перед виконанням практичної роботи. Оцінки (бали) за самостійну роботу виставляються за її письмове виконання в день написання модульного контролю, або за індивідуально виконане письмове завдання.

Залік – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми.

## Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітньої компоненти.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань студента. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

## Розподіл балів, які отримують студенти

| Поточне оцінювання (*аудиторна та самостійна робота*) | | | | | | | | | | | | | **Залік** | **Сума** |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Змістовий модуль 1 | | | | | | Змістовий модуль 2 | | | | | | | | |
| Т1 | Т2 | Т3 | Т4 | Т5 | КР1 | Т6 | Т7 | Т8 | Т9 | Т10 | Т11 | КР2 | 40 | 100 |
| 5 | 5 | 5 | 5 | 5 | 5 | 4 | 4 | 4 | 4 | 4 | 4 | 6 | | |

Т1, Т2 ... Т6 – теми змістових модулів,
КР – модульні контрольні роботи.

Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

Кількість балів за кожну тему виводиться із суми поточних видів контролю. Максимальна оцінка, яку може отримати здобувач, за одну тему – це сума оцінок за виконання практичної роботи і самостійної роботи.

Кількість балів за змістовий модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за перший змістовий модуль – 30 (25 балів за теми 1-5 і 5 балів – за модульну контрольну роботу); за другий змістовий модуль – 30 балів (24 бали за теми 6-11 і 6 балів – за модульну контрольну роботу).

## Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

| **Оцінка за національною шкалою** | **Оцінка за шкалою ЄКТС** | |
|---|---|---|
| | **Оцінка (бали)** | **Пояснення за розширеною шкалою** |
| **Відмінно** | A (90–100) | відмінно |
| **Добре** | B (80–89) | дуже добре |
| | C (70–79) | добре |
| **Задовільно** | D (60–69) | задовільно |
| | E (50–59) | достатньо |
| **Незадовільно** | FX (35–49) | незадовільно (з можливістю повторного складання) |
| | F (1–34) | незадовільно (з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання) |

## Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Поясніть місце економічної географії у шкільному курсі «Україна і світове господарство» та її значення для формування географічного мислення учнів.
2. Охарактеризуйте структуру і зміст Розділу І «Національна економіка та світове господарство» у програмі географії 9 класу.
3. Розкрийте зміст знаннєвого, діяльнісного та ціннісного компонентів очікуваних результатів навчання з теми «Національна економіка».
4. Розкрийте зміст знаннєвого, діяльнісного та ціннісного компонентів очікуваних результатів навчання з теми «Світове господарство».
5. Поясніть сутність поняття «національна економіка» та охарактеризуйте методичні підходи до його формування в учнів.
6. Охарактеризуйте основні показники економічного розвитку та поясніть особливості їх використання у шкільному курсі географії.
7. Розкрийте сутність валового внутрішнього продукту та поясніть можливості й обмеження використання показників ВВП і ВВП на одну особу при порівнянні країн.
8. Охарактеризуйте індекс людського розвитку, його складові та методичні особливості використання під час навчання географії.
9. Поясніть сутність секторальної моделі економіки та обґрунтуйте її значення для характеристики рівня й особливостей розвитку країни.
10. Охарактеризуйте первинний, вторинний і третинний сектори економіки та наведіть приклади видів економічної діяльності, що належать до кожного з них.
11. Розкрийте зміст основних форм суспільної організації виробництва та поясніть методику їх вивчення у школі.
12. Охарактеризуйте форми просторової організації національної економіки та поясніть їх географічний зміст.
13. Охарактеризуйте основні чинники розміщення виробництва та поясніть методичні підходи до їх вивчення.
14. Поясніть, як змінюється роль окремих чинників розміщення виробництва під впливом технологічних, логістичних, екологічних і безпекових змін.
15. Опишіть методику організації та виконання практичної роботи «Аналіз секторальної моделі економіки».
16. Розкрийте сутність понять «світове господарство» і «світовий ринок» та поясніть взаємозв’язок між ними.
17. Поясніть сутність спеціалізації території та міжнародного поділу праці, охарактеризуйте передумови їх формування.
18. Охарактеризуйте методику визначення міжнародної спеціалізації країни за даними про структуру виробництва, експорту та імпорту.
19. Розкрийте зміст основних типів економічних систем та поясніть особливості їх представлення у шкільному курсі географії.
20. Охарактеризуйте основні підходи до типізації країн за рівнем соціально-економічного розвитку та поясніть методичні проблеми використання таких типологій.
21. Поясніть багаторівневість просторової структури світового господарства та розкрийте зміст моделі «центр — периферія».
22. Охарактеризуйте процеси інтернаціоналізації, інформатизації, глобалізації та регіональної економічної інтеграції.
23. Поясніть місце G7 та G20 у сучасному світовому господарстві та охарактеризуйте можливості їх використання у картографічній роботі учнів.
24. Опишіть методику організації практичної роботи з позначення країн G20 на карті та визначення їх місця у типізації країн світу.
25. Розкрийте сутність транснаціональних корпорацій та охарактеризуйте їх роль у сучасній світовій економіці.

26. Охарактеризуйте функції міжнародних економічних організацій та поясніть методичні підходи до їх вивчення у школі.
27. Поясніть сутність глобальних ланцюгів доданої вартості та охарактеризуйте можливості їх картографічного й графічного представлення.
28. Розкрийте взаємозв'язок базових понять Розділу І з вивченням первинного сектору господарства у курсі 9 класу.
29. Розкрийте взаємозв'язок базових понять Розділу І з вивченням вторинного сектору господарства у курсі 9 класу.
30. Розкрийте взаємозв'язок базових понять Розділу І з вивченням третинного сектору господарства у курсі 9 класу.
31. Поясніть наступність формування понять міжнародного поділу праці та міжнародної спеціалізації у курсах географії 9 і 10 класів.
32. Охарактеризуйте поняття моделі економічного розвитку країни та поясніть його зв'язок з економіко-географічним змістом курсу 9 класу.
33. Розкрийте зміст зовнішніх економічних зв'язків у курсі 10 класу та охарактеризуйте методику їх аналізу.
34. Охарактеризуйте зміст теми «Глобальна економіка» у курсі географії 11 класу та визначте її основні поняття.
35. Поясніть роль транснаціональних корпорацій і глобальних ланцюгів доданої вартості у змісті курсу 11 класу.
36. Охарактеризуйте методику роботи з економіко-географічною статистикою, таблицями, графіками, діаграмами та рейтингами.
37. Розкрийте можливості картографічного методу під час вивчення національної та світової економіки.
38. Охарактеризуйте можливості використання кейс-методу, проблемних і дослідницьких завдань у навчанні економічної географії.
39. Поясніть сутність формувального оцінювання та охарактеризуйте його використання під час вивчення економіко-географічних тем.
40. Опишіть послідовність проєктування фрагмента уроку з економічної географії з використанням карти, статистичних даних та активних методів навчання.

## Зарахування результатів неформальної освіти

Відповідно до "Порядку визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти" (протокол №16 від 25 листопада 2024 року) (https://media.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf) здобувачі освіти мають можливість на зарахування окремих видів робіт в рамках ОК на основі результатів, отриманих шляхом неформальної та/або інформальної освіти.

## Рекомендована література:
## Базова (основна)


1. Безуглий В.В. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: ВЦ "Академія", 2005. 704 с.
2. Безуглий В.В., Козинець С.В. Регіональна економічна і соціальна географія світу: Навч. посіб. Вид. 2-ге, доп., перероб. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 688 с.
3. Географія. 10–11 класи. Рівень стандарту. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Наказ МОН України від 03.08.2022 № 698. https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna serednya/programy-10-11-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.geography-10-11-standart.pdf.
4. Географія. 6–9 класи. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Наказ МОН України від 03.08.2022 № 698. https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.geography-6-9.pdf.
5. Гусєва Н.В. Регіональна економічна і соціальна географія: Америка. Австралія та Океанія. Африка: навчально-методичний посібник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. 168 с. URL: http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/Посібник-РЕСГ.pdf
6. Ємчук Т.В., Цепенда М.М. Транспортні хаби як нові центри глобального впливу. Економіка та суспільство. 2025. № 79. С.837-845. URL: https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12995 https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-141
7. Кузик С., Котик Л., Ванда І. Регіональна економічна і соціальна географія світу (розвинені країни): навч. Посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 148 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kuzyk_Stepan/Rehionalna_ekonomichna_i_sotsialna_heohrafiia_svitu_rozvyneni_krainy.pdf
8. Соціально-економічна географія світу. Регіони і країни: Європа [Текст]: навч. посіб. / Ігор Смаль, Олена Харченко ; Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2013. 499 с.
9. Соціально-економічна географія світу: загальна характеристика [Текст]: навч. посіб. / Ігор Смаль ; Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2011. 34 с. URL: https://www.calameo.com/read/001758327abac69d838a0
10. Цепенда М.М. Суверенні держави світу: суспільно-географічний довідник. Чернівці: ЧНУ ім. Ю.Федьковича, 2018. 226 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/339774885_Suverenni_derzavi_svitu_suspilno-geograficnij_dovidnik
11. Цепенда М.М., Ємчук Т.В. Використання міжнародних рейтингів та статистичних баз даних у вивченні суспільної географії. Innovative Approaches in Modern Science and Technology: Collection of Scientific Papers "International Scientific Unity" with Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference. March 26-28, 2025. Lisbon, Portugal. С.81-83. URL: https://isu-conference.com/wp-content/uploads/2025/03/Lisbon_Portugal_26.03.25.pdf
12. Цепенда М.М., Ємчук Т.В. Методичні особливості дослідження цифрової трансформації країн та регіонів світу. Географія та туризм: науковий журнал. / ред. кол.: Запотоцький С.П. (гол. ред.) та ін. К.: Альфа-ПІК, 2025. Вип. 78. С.32-39. URL: https://doi.org/10.17721/2308-135X.2025.78.32-39
13. Цепенда М.М., Цепенда Н.Р. Методика регіонального аналізу глобальних урбанізаційних процесів з використанням відкритих даних. Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference «From Ideas to Solutions: Innovations in Science and Technology» (April 21-23, 2025. London, United Kingdom). European Open Science Space, 2025. 51-53 p. URL:

https://www.eoss-conf.com/arkhiv/from-ideas-to-solutions-innovations-in-science-and-technology-21-04-25/
14. Цепенда М.М., Цепенда Н.Р. Міжнародна статистика як чинник формування сучасних уявлень про глобальні регіони. Modern Trends in the Development of Economy, Technology and Industry: Collection of Scientific Papers "International Scientific Unity" with Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference. April 9-11, 2025. Toronto, Canada. 129-132 p. URL: https://isu-conference.com/en/archive/modern-trends-in-the-development-of-economy-technology-and-industry-09-04-25/
15. Шаблій О. Суспільна географія: у двох кн. Книга перша. Проблеми теорії, історії та методики дослідження: [Вибрані праці]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 814 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shablii_Oleh/Suspilna_heohrafiia_Knyha_1_Problemy_teorii_istorii_ta_metodyky_doslidzhennia.pdf?PHPSESSID=sbuce2utuu9877b939vpn7jar0
16. Юрківський В.М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни. Київ: Либідь, 2000. 416 с.
17. Berglee, R. World regional geography: people, places, and globalization. Boston, MA: FlatWorld, 2018. URL: https://scholar.flatworldknowledge.com/books/30876/preview
18. Finlayson, C. (2016). World Regional Geography. 228 p. URL: https://caitiefinlayson.com/WRGTextbook.pdf
19. Fouberg, E., Moseley, W. (2017). Understanding World Regional Geography (2nd ed.). Wiley. URL: https://www.perlego.com/book/3866440/understanding-world-regional-geography-pdf
20. Pulsipher, L.M., Johansson, O.B. (2020). World Regional Geography: Global Patterns, Local Lives. Сполучені Штати Америки: Macmillan Learning. 625 p.

## Допоміжна

1. Вступ до економічної і соціальної географії / А. П. Голіков, Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. Київ: Либідь, 1996. 320 с.
2. Масляк П.О., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Словник-довідник учня з економічної і соціальної географії світу. Київ: Лібра, 1996. 328 с.
3. Юрківський В.М. Країни світу. Київ: Либідь, 1999. 368 с.
4. Безуглий В.В. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: ВЦ «Академія», 2005. 704 с.
5. Економічна і соціальна географія світу. Підручник. Вид. 2-е / За ред. Є. П. Качана. Тернопіль: Астон, 1999. 368 с.
6. Економічна і соціальна географія світу: підручник для 10 кл. загальноосвітніх навч. закладів / Б. П. Яценко [та ін.] ; за заг. ред. Б. П. Яценка. - 5-е вид. Київ: Наш час, 2013. 472 с.
7. Економічна і соціальна географія світу. Підручник / За ред. Б. Яценка. Київ: Арт.Ек, 1997. 246 с.
8. Соціально-економічна географія світу / За ред. С. П. Кузика. Тернопіль: Підручники і посібники, 1998. 256 с.
9. Соціально-економічна географія світу. Загальна частина / О. Шаблій [та ін.] ; ред. С. Кузик. - 2.вид., перероб. і доп. Тернопіль: Підручники & посібники, 1998. 263 с.

## Інформаційні ресурси

1. Countryeconomy: веб-сайт. URL: https://countryeconomy.com
2. Econ Stats: The Economic Statistics and Indicators Database: веб-сайт. URL: http://www.economywatch.com/economic-statistics
3. Eurostat: веб-сайт. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/data/database
4. Human Development Reports: веб-сайт. URL: https://hdr.undp.org
5. International Labour Organization: веб-сайт. URL: https://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/lang--en/index.htm
6. NationMaster: веб-сайт. URL: https://www.nationmaster.com
7. The International Monetary Fund (IMF): веб-сайт. URL: https://www.imf.org
8. The Observatory of Economic Complexity: веб-сайт. URL: https://atlas.media.mit.edu
9. Trading Economics: веб-сайт. URL: https://tradingeconomics.com
10. World Bank Open Data: веб-сайт. URL: https://data.worldbank.org

## Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/

- «Положення про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/

- «Політика використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/

## Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);

- не допускається використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;

- додаткові обмеження чи вимоги щодо використання ШІ можуть визначатися викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.